

Antologia tekstów Jerzego Topolskiego *Teoretyczne problemy wiedzy historycznej* przygotowana została przede wszystkim z myślą o studentach i doktorantach. Zawiera ona prace napisane przystępnym językiem i przedstawia charakterystyczne dla Autora ujęcie historii jako wiedzy praktycznej o działaniach ludzkich, rozważania na temat świata z historią i świata bez historii, podejmuje zagadnienie myślenia historycznego i swoistości nauk historycznych. W publikacji znajdują się także artykuły dotyczące teorii źródła historycznego, zagadnienia zdań bazowych, faktu historycznego, postawy wartościującej historyka oraz relatywizmu poznawczego i paradoksu prawdy historycznej. Antologia prezentuje ponadto poglądy Topolskiego na temat narracji historycznej, roli bohaterów w historii, wojny jako przedmiotu badań historycznych, problemów pisania historii regionalnej, statusu źródeł literackich w badaniach historycznych, a także refleksje o historii alternatywnej i biologicznym wymiarze historii. Wybór tekstów został dokonany tak, by wskazać na stale aktualne osiągnięcia myśli Jerzego Topolskiego w kontekście obecnych debat dotyczących historii jako specyficznego podejścia do przeszłości, statusu wiedzy historycznej i jej społecznej użyteczności, historii jako rodzaju pisarstwa, roli człowieka jako (współ)twórcy dziejów, a także relacji między wiedzą humanistyczną i przyrodniczą.

Jerzy Topolski (1928-1998) światowej sławy historyk, metodolog i teoretyk historii, znawca historii społeczno-gospodarczej, zwłaszcza okresu wczesnonowoczesnego; autor i redaktor dziejów Polski, Wielkopolski i Poznania; ceniony w świecie specjalista teoretycznych problemów wiedzy historycznej, często określany jako jeden z największych polskich historyków drugiej połowy XX wieku. Obok Jerzego Kmity i Leszka Nowaka wymieniany jest wśród współtwórców Poznańskiej Szkoły Metodologicznej promującej nieortodoksyjną interpretację marksizmu. Szczególnym uznaniem cieszyła się tłumaczona na wiele języków i znana na całym świecie *Metodologia historii* Topolskiego (1968; 1973). Za kanoniczne dla historii i teorii historiografii oraz metodologii historii uznawane są książki: *Świat bez historii* (1972), *Rozumienie historii* (1978), *Prawda i model w historiografii* (1982), *Teoria wiedzy historycznej* (1983) i *Jak się pisze i rozumie historię* (1996).

Cena 45 zł

ISBN 978-83-64864-28-5

9 788364 864285

Jerzy Topolski

Teoretyczne problemy wiedzy historycznej

ANTOLOGIA TEKSTÓW

Jerzy Topolski

Teoretyczne problemy wiedzy historycznej

ANTOLOGIA TEKSTÓW

WYDAWNICTWO NAUKA I INNOWACJE

POLSKIE TOWARZYSTWO HISTORYCZNE

Jerzy Topolski

Teoretyczne
problemy wiedzy
historycznej.
Antologia tekstów

Wybrała, do druku przygotowała i wstępem opatrzyła
Ewa Domańska

WYDAWNICTWO NAUKA I INNOWACJE | POZNAŃ 2016

Copyright © by Danuta Topolska
Copyright © by Wydawnictwo Nauka i Innowacje sp. z o.o., Poznań 2016

Recenzent
prof. dr hab. Rafał Stobiecki

Redakcja
Klaudia Ziewiec

Projekt okładki
Ewa Wąsowska

Publikacja dofinansowana przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

ISBN 978-83-64864-28-5

Wydawnictwo Nauka i Innowacje Sp. z o.o.
61-612 Poznań, ul. Rubież 46
Sekretariat: tel. 61 622 6961, fax 61 622 6962
e-mail: wni@ppnt.poznan.pl
www.wni.com.pl

SPIS TREŚCI

Jerzy Topolski. Bardzo krótkie wprowadzenie (Ewa Domańska)	7
---	---

Część pierwsza

MARKSISTOWSKI ANTROPOCENTRYZM, CZYLI CZŁOWIEK JAKO TWÓRCA DZIEJÓW

1. Historia jako dalszy ciąg ewolucji człowieka	39
2. Świat bez historii	50
3. Trzy rzeczywistości świata z historią	68
4. Historia jako wiedza praktyczna.....	81
5. Myślenie historyczne	85
6. Historia jako wiedza o działaniach ludzkich	89
7. Historia jako <i>res gestae</i> i historia jako <i>rerum gestarum</i>	95

Część druga

TEORIA W WARSZTACIE BADAWCZYM HISTORYKA

8. Ogólna rekonstrukcja badania historycznego	101
9. Źródła historyczne	110
10. Zdania bazowe	124
11. Fakt historyczny	133
12. Wartościowanie a oceny	146
13. Relatywizm poznawczy	163
14. Paradoks prawdy historycznej	177

Część trzecia

METODOLOGICZNE PROBLEMY BADAŃ HISTORYCZNYCH

15. Struktura narracji historycznej	199
16. Mity w historiografii	209

TEORETYCZNE PROBLEMY WIEDZY HISTORYCZNEJ. ANTOLOGIA TEKSTÓW

17. Bohaterowie w historii	223
18. Wojna jako przedmiot badań historycznych	234
19. Źródła literackie w badaniu historycznym	245
20. Historia alternatywna	264
21. Przestrzeń i historia: region historyczny	280
22. Człowiek wobec sił przyrody	294
Słownik terminów Jerzego Topolskiego	310
Wybrana bibliografia	320
Nota redakcyjna	332
Indeks nazwisk	334
Indeks pojęć	341